

ŠT. 2. 1906.

LETO II.

MESEČNIK, POSVEČEN
PROTIALKOHOLNEMU
GIBANJU NA SLOVENSKEM

„Najboljša je
pač voda.“

PIŠČALKA

za
abstinate,
pivce in pijance.

== CELJE ==
ZVEZNA TISKARNA.

Današnji številki je priložen 7. zvezek Lermontovih pesmi.

Piščalka izhaja vsak mesec 20. tega ter stane na leto 4 K, za dijake 3 K.

Naročnina naj se pošilja po poštni položnici, če pa po nakaznici pa na: **Upravništvo «Piščalke» v Celju.**

Rokopiši naj se pošiljajo na naslov: **Franc Avsec, Št. Juri pod Kumom, pošta Radeče.**

Leposlovni spisi pa na naslov: **Leopold Lenard, Dunaj VII. 3. Lerchenfelderstrasse 116. I. 6.**

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: **Anton Černe.**

Dragi prijatelj !

Torej si bil tako poreden in si spravil moje zadnje pismo v javnost. Pa bodi! Smo preko Rubikona, — pa še kaj drugega.

Povem ti takoj naprej, da se za pismo nisem pripravil, kakor se spodobi dostojnemu človeku, kadar piše tehtne stvari, ki naj gredo med ljudi in naj kriče. Ne, nisem storil tega. Pišem ti tako, kakor se sploh pišejo pisma. Skozi okno gledam na hrih, po njem se plazijo lene megle, včasih se pretgajo, pokaže se rjavo hrastovo listje na drevju — pa se zopet strnejo in otožne jesenske jase so zavite v drugačen plašč, bolj siv ali bolj temen, bolj ali manj razcefran. Tako moje misli, prihajajo, gredo dalje in ginejo . . .

Najprvo ti čestitam, da je piščalka kolikor toliko prižvižgala na dan društvo «abstinent». To je prva solnica, ki se je obesila nad nami . . . Vos estis sal terrae! Malo jih je bilo onih mož, katerim je Zveličar govoril to besedo. In ni jim govoril za to, da bi vsi postali apostoli in blagovestniki; ali razsolili so vendar cele narode. Tako je abstinent po moji skromni misli sol, ki naj pade kakor drobno zrno med narod, pa se tiho taja, in navsezadnje se vendar občuti in izpozna njegov slaj široko naokrog Vos estis sal terrae — v kraljestvu alkohola.

Je nekaj posebnega v sedanji dobi, da se razsipa vsekrižem s koristnimi nauki. Živimo, kakor bi se vozili v orient-ekspresnem vlaku — v samih blagotvornih idejah — žal, da le preveč v idejah. In ljudstvo, ki je pozvano, da posluša učenika z vseh mogočih prižnic — s časnikarskih, književnih, zborničnih, cerkvenih, agitatorskih in oštarijskih, to ljudstvo ima v sebi čudovito na dušo priraščeno nevero. Posluša, bere, tudi ploska in kriči, če je tako lepše, potem pa otrese prah od svojih nog, nauke iz svojega srca in gre hudomušno pomežikajoč svojo staro pot. In zakaj? Zato ker je natura njegovo tako železno logična, da zahteva v prvi vrsti dejanj — nazornega nauka. Dejanj zahteva! Ne rečem: vskipi, zažene se

kakor val hitro — pa samo zažene in, ko ne zagleda na morju besed drugega kakor prazno vodo, se pa previdno potuhne in sede v jamo, kjer je prej tičalo. Kot argument ti povem kratko historijo o solidnem gospodu.

Prišel je soliden gospod k pijanemu človeku, ki je obolel. Pa mu je govoril z lepimi besedami koristnih naukov veliko.

Mož, vidite kaj napravi pijača! Odreči se bo treba, odreči! Ne bi vi zdajle ležali z bledim licem na postelji itd.

Pa se je oglasil mož na postelji. Lice mu je bilo, kakor velikega humorista.

«Gospod, ko bi bila pijača škodljiva, bi bili vi že — ne samo pokopani, ampak **prekopani** in otroci bi z vašimi kostmi lahko orehe klatili. Zakaj ne zamerite, kolikor vem, ga pijete vsak dan — jaz sem ga malokdaj, čeprav zadnje dni več kakor se spodobi kristjanskemu človeku. «To pa zato, ker so prašiči tako poskočili v ceni...»

Ecco — sedaj pa imaš solidnež! Da bi takemu človeku govoril abstinent, me Hercle, da bi kanila beseda na bolj rodovitna tla. Zato jaz za svojo neznatno osebo, ki ima delokrog v kraju, kjer si voščijo lisice dobro jutro in srnjaki obhajajo vesele svatbe, nisem upal biti nikoli tako predrzen, da bi zasnoval družbo zmernosti, treznosti ali kakor se vse te hvalevredne stvari nazivajo. Kakor hitro stopiš na čelo stvari, ki gre nekaj klafter nad vsakdanjo človeško strujo, je po mojem prepričanju treba, da lahko vsak dan stopiš pred družbo in rečeš: Bratje posnemajte mene! Sicer si in ostaneš *φωνή βουώντος ἐν τῇ ἐρήμῳ*... Zgodi se ti, kakor slove stara povest o prelatu, kateremu je stopil neroden ministrant na vlečko, pa je zato prejel dve krepki zaušnici, na leci si je pa izbral mož za rek: Bodite krotki in iz srca ponižni... Tableau!

Boj demonu alkoholu je postala socialna deviza zdravnikov, državnikov, socijologov in sploh vseh ljudi, ki imajo smisla in še dosti srca za človeštvo, katerih ljubezen seže nekaj vatlov od lastnega nosu dalje. Vzdihi alkoholnih bolnikov kriče tako, da se razlega po zemlji. In zaradi tega ne razumem, kako se je mogel izcimiti ta neslani boj soper vas abstinate. Čemu tu cepiti v dlake sv. pismo? Ali naj, prigrmi še danes kdo zoper Galilejev «Eppur si muove» z Jozvatovim, «Solnce stoj!»! Vem jasno da ta primera ne drži dosti strdno, a pove toliko, da nam ni treba mučiti sv. pisma, kakor so ga za dobe bizantinizma razni čudni eksegeti. Menim da je vendar že čas, da vsi cimentirani solidneži ostanejo pri svojih poličih pa vsaj molče.

In zdaj še eno besedo o takih solidnih ljudeh in o nas ekstravagantnih nebodinastreba.

Cankar mi je zadnjič pisal z Dunaja — bo že oprostil, če brez dovoljenja navedem en stavek —: «Kolikor bolj sem sam, toliko bolj sem svoj. In zato tudi več vidim, več nego filistejci, ki tišče nos ob zid in

ne vidijo hiše». In do istega prepričanja sem prišel sam, od kar je moja najvernejša prijateljica samota — pa ne samostanska — ampak tista ko ves teden ne izpregovoriš besede, ker je nimaš s kom, in da je koristno, če na večer deklamiraš v peč Ovidove *ex libris tristium*, da ti jezik ne okori. Taka samota da človeku misliti in mu odpira oči. Hvala Bogu, da sem jo zasegel!

Če naleti tako cimentiran solidnež človeka, katerega besede so nož, v obrazu bolest, v očeh trud in njegova hoja je vetrovna — oj groza! «Izgubljena duša! Pijanec! Ognimo se ga! Kakšen škandal!» In veliko rido napravi sredi ceste mimo njega.

Takih dogodkov je naša domovina tako bogata, kakor je kulture revna in potrebna. Pa naj ga presodi trezna misel!

Zakaj opazujemo često vzlasti v nas pri talentih toliko alkoholnih ekstravaganc?

Človeku, kateremu je življenje kakor vožnja v sankah po gladkem sanincu, ko pozvanjajo kraguljčki okrogle in zadovoljne pesmi, takemu človeku, katerega duša leze po taktu, da je ne prekosi najboljši časomer, prirejen za severno ekspedicijo — takemu seveda je ekstravaganca nerazumljiva. Na sodnji stol sede, napihne se, raztrga svoja oblačila in rzsodi kakor Kajfež, ki tega pa ne ve, da je morda oni gobavec človek, kateri se ni nikoli še vozil v gladkih sankah življenja, ko pozvanjajo kraguljčki okrogle pesmi, ampak da je njegova pot križeva, da je prejel batin na hrbet in pljunkov na suknjo, po krivici in po pravici. In tak naj se koplje z vsemi štirimi kvišku, ne bo si osnažil suknje, on je sojen. Sodili so solidni filistejci. Ali nimamo zarisati ogromnih številkk vrlih ljudi, ki so omagali na tem potu? Nikogar ni bilo, da bi jim segel pod pazduho in jih dvignil? In padli so kmetje, padli učenjaki potrti od žalosti — in strti od alkohola. In vi abstinentje si stavite nalogo, da se vzdržite popolnoma alkohola iz ljubezni do takih trpinov, katerim hočete z vzgledom in plemenito besedo seči v roko ter pomagati in reči: «Brat, trpiš! Razumem te! Toda ne išči tolažbe tam, kjer je ni! Hodi dalje, bodi svoj — tvoja pot je križeva, zato je treba boja in za boj je treba krempljev in zob!» Kako eminentno socijalno delo ljubezni! In vendar sedajo zoper vas na sodni stol cimentirani kajfeži! Vrag jih razumi!

Naj ti zadostuje za danes samo ta drobtina. Morda vzbudi v kakem pravovernem srcu spoznanje, da je pro primo mnogo alkoholikov le bedna žrtev razmer in osode in pro sekundo, da so mnogi izmed onih, ki žive pri solidnih ljudeh v sluhu pijancev, bolj trezni in svoje zvanje bolje izvršujejo, kakor vsakdanji pivci — po merah — in pro tertio, da imajo vsi ti najboljše utočišče za pomoč pri Vas — abstinentih.

Predno sklenem to pismo te moram, uredniče, nekoliko ošteti. V 2. številki «Piščalke» si se ustraših nekoga, ki se je razkoračil nad teboj

zaradi kajenja. Ne bodi šalobarda, ker si pameten človek. Saj si že oblezel dosti visokih šol in upam, da se te je prijelo toliko logike, da ne boš metal alkohol in tobak v isti lonec. Tudi jaz sem imel srečo, da sem doživel isti očitak glede tobaka. Sam Bog ve, ali je res to historična differentia spetifica našega naroda, da komarje precējamo, kamele pa goltamo. Torej tobak! Vina ne pije, perverzni abstinenc, a kadi kakor Turek. Slepar, sram ga bilo!

Dobro! Tobaku potem takem isti boj, ali pa še huji, kakor alkoholu. In zakaj? Zato, ker je toliko tobakarjev pognalo svoje grunte v dim, ker je toliko kadivcev napravilo domove in s fajfo v ustih potisnilo raztrganim in bednim otrokom beraško palico v roke ter jih s tobakom potiralo z malho v svet, zato, ker je toliko ljudi pijanih od tobaka izzvalo boje in krvoprelitja, zato ker jih vsako leto premine toliko vsled tobaka otrovanih na srcu in na jetrih, zato ker se vsako leto množe slučaji, da tobakarji ne izpolnjujejo svoje dolžnosti...

Prosim te torej, bodi, kar si, samo ne sedaj v zanko takih ljudi. Ne zaklepaj tigra in vrabca v isto gajbico!

Sklepam za danes. Čvrsto naprej! Ne ženiraj se, če te imajo nekateri za norca. Svet ima vse izredne prikazni za norčave, še sv. Pavlu niso prizanesli s tem naslovom! Jaz Vam pa pravim, da ste heroji in dasi ne prekoračim z odločno stopinjo praga v vaš hram — a veruj mi, da bom skušal ostati vedno vsaj v predverji vašega hrama

tvoj

F. S. Finžgar.

Beseda našemu izobraženstvu.

Kand. med. E. Š.

I. Boj proti alkoholu in kultura.

Kakor vsak pojav, ima tudi protialkoholna akcija preiti različne stadije razvoja: otročja leta nevednosti, potem dobo iskanja in poskušanja in slednjič dobro zavednega in določenega delovanja. V prvi dobi je stalo na praporu protialkoholne akcije geslo zmernosti, naglašala se je nemoralnost pijanosti in kazalo se je na posledice v zdravnostnem oziru. A sedaj je postalo alkoholno vprašanje globočje, določnejše; postalo je socialni problem; smotri se ga z gospodarskega stališča, išče in zbira se

statistična dejstva in piše dolge številke. In ne mine dolgo časa, ko stopimo korak dalje, ko postavijo zopet pravo razmerje med posameznikom in med družbo, ko bomo tudi bolj umeli notranjo pravo naravo človeško in njegove prave cilje in smotre: ko bomo zrlí na protialkoholno akcijo kot na zahtevo človekoljubja.

Pojem kulture postaja vedno bolj jasen in čist. Uspehi moderne tehnike in naravoslovnih ved so družbo nekako omamili; zre na te uspehe, zre na iznajdbe in na komfort življenja in si misli to je kultura. No vedno se množe vrste onih, katere so ti uspehi in iznajdbe in komfort iznenadili in razočarali, in ki iščejo bistvo kulture čisto kje drugje. Beseda «kultura» pomeni «obdelovanje» in «človeška kultura» pomeni obdelovanje vsega onega, kar nas znači kot ljudi. Telo ni značilno za človeka, naše telo je nekaj čisto živalskega, živi čisto po živalskih zakonih; kar nas znači kot ljudi, je naša notranjost, naša zavest, ki se izraža na trojnati način: kot čustvovanje, kot volja in kot razum. Telo je le organ, le orodje notranjega človeka; človek je duša, ki deluje s pomočjo telesa; in kultura človeška je oskrba ali obdelovanje duše. Namen človeka ni toliko izobraziti se v ti ali oni stroki, namen njegov ni toliko postati mizar ali trgovec in koristen član človeške družbe, čeprav je tudi to zelo potrebno. Vsakdo ni toliko ono, kar reprezentuje v človeški družbi, ni toliko mizar ali trgovec, ampak je človek in glavni in prvi namen njegov je izraziti svojo notranjo naravo, skrbeti za pravilni razvoj svojega čustvovanja, za krepitev svoje voje, za razširjenje svojega razuma. Vse kar to ovira, je proti kulturno, najsitidi polni žepe, množi moč posameznikov in krepi častihlepe in samoljubje. —

Človekoljubje je ljubezen do človeka; ne do človeške osebe, do njegovega telesa, ampak do njegove dvigajoče in razvijajoče se duše. Človekoljubje ni sentimentalno razvijanje čustev, ampak se izraža v energičnem delu, v odstranjevanju vseh onih razmer in dejstev, ki tlačijo dušo k tlom, ki ovirajo njen razvoj. — In koliko je teh ovir!! Vsaka stranka, ki meni da deluje v kulturnem smislu, je pograbila to ali ono oviro in proglašala: «glejte to je največja zapreka v našem stremljenju po svobodi in sreči» in tako je tudi pri protialkoholni akciji. Abstinenci razglašajo: «alkohol je edini in največji sovražnik kulture»! Ne, nikar, ne pretiravajmo, ne strašimo! Oboje je bilo vedno slabo vzgojevalno sredstvo. Ne strah, ampak uvid in modrost vzgaja, ne pretiranje, ampak resnica prepričuje. Nevednost in brezverje ravno tako ovira dušni razvoj, kakor fanatizem in praznoverje; lenoba ravno tako, kakor prenaporno delo, nesladnost ravnotako, kakor pijančevanje. Ni eno pred drugim, vse je v ozkem medsebojnem kavzalnem razmerju. Glejmo na alkohol, kakor na komponento v gosti mreži delujočih sil, ki delujejo proti razvoju, proti pravi kulturi.

Ne domišljajmo se, da bo ljudstvo prosto in srečno, ko ne bo uživalo opojnih pijač; mnogo drugih ovir stopi na prazno mesto in človeštvo se bo borilo, se bo dvigalo in bo padalo kakor dosedaj. Toda naj li radi tega denemo roke križem?! Vsaj razvoj obstaja ravno v tem, da premagujemo in da odstranjujemo te sponse, in sicer najprvo najbolj surove in najbolj težke, one ki jemljejo in ne dajejo, ki mamijo in ne oživljajo. In taka spona je alkohol.¹

II. Alkohol je strup.

Še-le v najnovejšem času je dokazal psihijater Kraepelin to eksperimentelnim potom. Do najnovejših časov je vladalo mnenje, da je alkohol «ekscitans», da poživlja, da hrani, da greje, da razburja. Vse to je padlo; alkohol ne daje ničesar, samo jemlje. Alkohol je negativen skozi in skozi, glavni učinek je ugonabljenje žive protoplazme. Alkohol je strup ki mrtviči (lähmt). Od drugih dražil ne moremo reči tega; kava, čaj, tabak razburja, draži v malih množinah, alkohol pa nima niti teh lastnostij. To dejstvo je dalekosežno, to dejstvo razlaga marsikaj v socialnih slikah naše dobe.

Rekli smo, da telo ni človek, ampak orodje njegovo. Človek je nekaj neizmerno vzvišenega nad svojim telesom. In ravno radi tega, ker je tako vzvišen, se izraža le težko v njem; izražati se le more, če je telo zdravo, če je harmonično. Kakor more izražati umetnik melodijo na vijolini, če vibrirajo strune v harmonskem razmerju in če so tla resonančna, tako se izraža tudi človek v telesu, če je živčevje, te fine strune našega organizma, nežno in zdravo in če je delovanje posameznih čldveških organov zadostno. Želodčni katar vže povzroča, da le težko mislimo, da se čutimo brez moči, brez ljubezni in veselja: da je delovanje človeka v telesu oteženo. Kaj še-le, če je središče živčevja, če so možgani omamljeni in zastrupljeni!! Najfinejša bitja v organskem svetu so živčne celice, iz katerih so sestavljeni možgani in jasno je, da čutijo te najpoprej upliv alkohola. Kakor vsako zastrupljenje je tudi alkoholno zastrupljenje dvojno: akutno in kronično.

III. Pijanost.

Glejmo najpoprej prvo: človek se je opijanal. Gotova množina vina ali piva je prišla v želodec in črevo, od tu v krvni tok in kroži s krvjo

¹ Dali smo prosto besedo g. pisatelju. Vprašamo pa: Kje abstinentje razglasaajo, da je alkohol edini sovražnik kulture? v čem pretiravajo? s čim strašijo? To je pač, kar se nam vsakdan oponaša, pa do sedež brez dokaza. Do sedaj nam nikdo niti povedal ni, v čem da pretiravamo. Slovenski abstinentje smo pripravljene preklicati takoj, kakor hitro nam kdo dokaže, da smo v čem pretiravali, ali s čim «strašili». Sama splošna fraza «pretiravanje» pa nam ne imponira, pač pa dosti škoduje pri tistih, ki še nimajo ali nočejo imeti pojma o alkoholnem vprašanju.

po celem telesu. Vsaka celica našega telesa dobi troho alkohola, ki jo bolj ali manj omami. Alkohol pride tudi v živce, pride tudi v živčne (ganglijske) celice, v možgane. Misliti si moramo, da so tudi možganske celice različne med seboj v finosti in trdnosti in moči braniti se alkoholnemu napadu. Najfinejše celice so najpoprej omamljene, to so one celice, v katerih se izražajo najfinejša svojstva duše: ki sodelujejo, ko govori vest in razsodnost, ko se izraža fini takt, religijozno čustvo, čut duhovne svobode. — Ah, kolikokrat so nam ta najvišja svojstva le težko breme, ki nas moti in teži v veselju in uživanju in v našem samoljubju; kolikrat je glas vesti le sitna muha, katero zaman podiš proč! Človek se je opil in omamil celice, v katerih se izraža vse ono, kar povzroča otožje in potrnost in resnost. Kaj je posledica? Težko breme je padlo od njega, navdalo ga je veselje in radost. Svet krog njega je lep, «v rožcah», razmere so ugodne; zdi se duhovit, njegov obraz je najprikupljivejši, njegov glas je najlepši, — a vse to, ker je razsodnost utihnila. Čuti se pogumnega, dovtipnega — ker je izgubil čut taktnosti; zdi se sam sebi najboljši — ker vest ne govori več v njem.

To je prvi stadij pijanosti. Pozneje onemore vedno več celic, vedno več se jih omami. Pozneje so omamljene tudi one v katerih se izraža teženje. Inervacija motornih živcev je oslabela. Jezik je postal okoren, oči so postale težke, misli prihajajo počasi, čut ravnotežja zginja. Neumno, prazno govoričenje, hripava pesen je vse, kar priča, da je v možganih še iskra inteligence. — A v tretjem stadiju se loči človek od telesa, na njegovo mesto stopi samovlada telesa, ki se izraža v toposti in v nezavesti, ali pa v bestijalnosti in podlosti. — Temu akutnemu zastrupljenju sledi globok sen; želodčni katar in pa težka motna glava priča, da je vladala snoči anarhija v možganih. K sreči ne pride vedno zastrupljenje do tretjega stadija, kajti sicer bi morali premeniti cela mesta v norišnice.

IV. Pijanstvo.

Glejmo sedaj na drugo: kronično zastrupljenje z alkoholom. Kako mnogokrat čujemo: «Zakaj ne bi pil, dva, tri kozarce na dan, če mi dobro dene, če se razvedrim? Iz tega lahkomišljenega stavka je nastal kronični alkoholizem. Kajti v tem izgovoru se skriva slabost, onemoglost volje, ki se boji prenašati navidezno praznost in pustost življenja. Fizijološko dejstvo je, da ima vsaka organska celica do gotove meje moč navaditi se na strup, z drugimi besedami, da je s časom potreba vedno večja množina strupa, da se celica omami: mi rekamo: pivcec more prenesti vedno več alkohola. Jasno je, da to prikrojenje, ta asimilacija možganske celice na alkohol ni brez posledice na njeno kakovost, na njeno finost. Celica izgubi finost v svoji strukturi, celica postane okorna, topa, v poznejšem stadiju pa razpade — degenerira. Tako je z možgani, s celim živčnim

sestavom. Možgani pivca, ki mnogo prenese, so topi, okorni, in v direktnem razmerju s tem postaja tudi duševno življenje topo in prazno. — Pravi pijanec ni oni, ki se je mnogokrat opil, ki je recimo, kakor kak kmečki fant, vsako nedeljo pijan, ampak oni, ki zmirno vestjo, ne da bi se mu poznalo, prenaša dan na dan 1—1½ liter vina. Če je oni v nedeljo pijan a dela cel teden in je med tednom abstinent, imajo možgani časa dovolj da se popravijo in prenove; a pri pivcu, ki pijejo redno, to ni mogoče: pri njem se pojavljajo simptomi kroničnega alkoholizma. Kakšni so ti simptomi? Kakor pri akutnem zastrupljenju, trpe tudi pri kroničnem najprej najfinejše možganske celice. Najfinejšim stranem človeškim je s tem zabranjeno pojaviti se. Najvišja stran, ki nas znači še-le kot ljudi: čustvovanje (das Gefühlsleben) ki je ozko zvezano našim stremljenjem po idealu, a z religiozno čutom, s človekoljubjem; čustvovanje, ki je temelj prave kulture, zamre najprej. Naše izobraženstvo mnogo pije, posebno, ker spada pitje k dobremu tonu, in ni čuda da se kažejo simptomi kroničnega alkoholnega zastrupljenja v njih krogih vedno bolj določno. Pravo dušno življenje izginjuje izmed družbe, na njegovo mesto stopa otopelost in brezobzirnost. Iz našega javnega življenja je zginilo navdušenje, na njegovo mesto je stopila strast. Iz naše politike so zginili principi, na njih mesto so stopile osebe. Iz naše družbe zginjuje zanimanje za lepo umetnost, na njegovo mesto stopa narodna brezbržnost, verska nestrpnost pa brezverje. Glavni znak naše politike je podlost, glavni znak naše literature (s častnimi izjemami) surovost. Glejmo življenje izobraženih stanov na kmetih in v mestu! Je to razumništvo, ki bi bilo zmožno vzgojevati in voditi nižje stanove!? Kakor gosta megla lega alkohol v možgane in zakriva vsak polet, vsaki idealni vznes, zrna pravega človekoljubja.

In nižji stanovi, delavstvo? Njegove razmere so slabe, a da postanejo boljše, je treba, da delavec spozna, da živi v moralni in financijelni mizeriji. Ko je človek spoznal vso bedo in težo življenja, se dvigne prej ali pozneje in jo bo skušal poboljšati. A tu je alkohol, ki povzroča zadovoljnost, in zadovoljnost je glavni nasprotnik napredka. Alkohol jemlje uvid in razsodnost. Delavec je mrk in nezadovoljen: spi je kozarec žganja naliže se s pivom in svet se mu zdi lepši, njegov položaj je prenesljiv: dalje trpi in molči. V poznejšem stadiju omore tudi volja, zgubi se impulzivnost in na mesto tega stopi resignacija in letargija. Alkohol so one težke verige, ki tišče delavca k tlom, da se ne zavedu svoje moči in svojega človečanstva. Kapital ne suži in ne tlači toliko, kolikor suži in tlači alkohol. Prvo revolucijo, prvi prevrat, katerega moramo proglašati, je revolucija v naših dušah, je oprostitev naše vojje od njenih najtežjih verig, v katere se veže in kuje vsakdo samega sebe. Pretrgaj eno teh verig, ki se zove alkohol in obda te praznota in nezadovolnost, iz katere se porodi želja po drugačnem, po boljem življenju. —

V. Vpliv alkohola na potomstvo.

Naša generacija je vzrastla iz prejšnjega rodu; vse grehe in higijenične napake je podevala po njem. A v sebi ima tudi kali, iz katerih se razvije bodoči rod. Ne odločujemo samo o svoji usodi in o svojih razmerah, v svoji roki imamo tudi usodo in razmere svojih potomcev. Če se dadó potomcem zdravi in krepki možgani, bo mogel delovati v njih tudi krepak in zdrav duh, a če se sedanji rod udaja alkoholu in tako uničuje možgane, bo bodoči rod še slabši, še bolj letargičen in malodušen.

Navade dobre in slabe se podedujejo od roda do roda. Taka navada je pitje opojnih pijač. Ukoreninila se je v človeško družbo in v telo in gloje v njem, kakor črv, najbolje moči, najbolje soke; ruši kar je najboljšega in najlepšega v človeku in pušča za sabo otopelost, surovost in brezumnje. Naše norišnice so prenapolnjene: zidati se jih mora vedno več: 40-50% blaznih je bivših alkoholikov.

A navajati nočem števil, niti ne moriti čitatelja s fiziološko razpravo. Vse ima malo zmisla. Abstinenca ni toliko stvar razuma, ampak stvar volje, stvar odločnosti:

Onim, ki so vezani, in ki bili radi prosti, in onim, ki so prosti in ki bi radi pomagali prvim, kličem: «Bratje, življenje ni nedelja, življenje je delo, je trud.» (Turgenjev.) Naj smo tudi slabotni, naj smo neizobraženi in omejeni, varujmo ono najlepše, najfinejše, največje čudo, ki ga najdemo v vidnem in čutnem svetu: varujmo svoje možgane. Z zdravimi in treznimi možgani zrimo v svet: bol in težo življenja bomo bolj občutili, a čutili bomo tudi radost in velikost življenja čisto in neizkaljeno. Ne omamljenost in sanjarjenje, ampak gorko, realno življenje bo potem vir našega pravega veselja, veselja kvišku stremeče duše.

Les trésors de la Sainte Abstinence

par J. A. Savoy, Proton. Apost. Fribourg, Suisse. Libr. catholique. 1906. p. 518.

To knjigo iz srca pozdravljamo, ker je izšla v pravem času, da v slovstvu zoper zlorabo alkohola izpolni neko vrzel. Izšla je o pravem času, ker od nove strani osvetljuje razmotrivanje o tem predmetu, da je posebi tudi pri katoličanih. Akoravno se dosedaj verskonravna važnost abstinenčnega gibanja ni prezirala, se je vendar zdravstvene in socialne ozire stavilo v ospredje, kar je bilo primerno stvarnemu položaju. Najprej je bilo treba pokazati pustošenja alkoholne zlorabe, da se je vtemeljila potreba borbe; treba je bilo razkrinkati alkohol, ki je veljal v javnem mnenju kot krepčilo in hranivo in pokazati ga v pravi podobi kot kva-

ritelja ljudstva. Sedaj se ne dvomi več o tem, da se je treba bojevati zoper alkoholizem; predsodki v prid alkohol usicer še niso izginili, vendar so teoretično premagani in so se v širših krogih umaknili boljšemu razsodku.

To je pravi trenotek, v katerem navedena knjiga kakor poklicana nastopi, da alkoholno vprašanje za katoličane od nove strani razsvetli. Kakor znano, so mnogi abstinenco do zadnjega časa gledali po strani, kakor da bi bila nekatoliška. Njih mnenje je bilo sicer že ovrženo po bistvu in namenu abstinence in pa papežkih izjavah, vendar niso bili vseskozi spreobrnjeni. Kdor še sedaj potrebuje pouka, ga najde v tej knjigi bogato nakopičenega. Na več ko 200 straneh se iz sv. pisma kaže, kako se je abstenenca v stari in novi zavezi sodila in izvrševala. Če bi tudi kdo bil, ki ne bi priznaval vsega, kar se izvaja iz posameznih mest svetega pisma, vendar cela razprava prepričevalno dokazuje, da je abstenenca v luči božjega razodetja ne le nekaj nravno dobrega, marveč da je nekaj popolnejšega. Ni zapovedana, stoji pa z evangelskimi sveti na isti stopinji, se svetuje in se ji daje prednost. Na daljnih tudi skoro 200 straneh pa pisatelj poroča, kako je bila abstenenca od apostolov dalje do danes negovana in izvrševana. Iz vsakega stoletja so navedeni svetniki, ki so bili abstinentje. Vsak bralec bo moral priznati, da je današnje katoliško abstinenčno gibanje le povzelo cerkvene tradicije, ki segajo do apostolov in da je njih delo v eminentnem zmislu katoliško delo.

Če bi ta izjava potrebovala še kake potrditve, najde se jo koj na prvi strani kjer sveti oče **Pij X.** pisatelju izraža svoje visoko priznanje, ker «čednost abstinence» tako izvrstno pospešuje. Pij X. označuje to delo kot sodelovanje pri izvršitvi njegovega programa: »vse prenoviti v Kristusu». Če papež abstinenco nazivlja kot čednost, moral bi vsak katoličan vedeti, kaj naj o njej misli. Papež pa se ne zadovolji s tem, da jo imenuje čednost, prišteva jo med tiste činitelje, ki imajo sodelovati pri prenovljenju človeške družbe v duhu Kristusovem. Kdor pozna bolezn sedanje dobe, se mu to ne bo čudno zdelo. Da bi le mnoge pripravilo do djanja.

Glavni namen knjige ni branitev abstinence, marveč izpodbuja. Večina bralcev bo našla v knjigi reči, ki jim bodo nove in zanimive. Kdor jo bo čital s premislekom, bo imel korist zase, pa tudi sredstva za pouk in vplivanje na druge. Zato želimo knjigi mnogo bralcev, zlasti takih, ki so poklicani, da v tej ali oni službi pomagajo, da se vse prenovi v Kristusu.

St. Gallen, dne 28. novembra 1905.

Dr. Aug. Egger, škof

(Iz «Rundschau in der Alkoholfrage».)

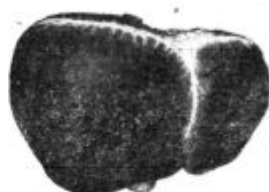

WEICHELBAUM-HENNING:

Kako poškoduje alkohol za življenje važne organe.

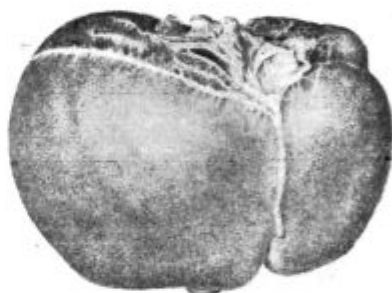
1. Pravilni želodec.

3. Pravilna jetra.

2. Kronični želodčni katar.

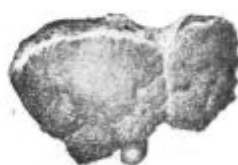
4. Otošćena jetra.

5. Pravilno srce.

6. Otošćeno srce.

7. Kronična vnetica
jetra.
(Strjena jetra)8. Povećanje srca.
Pivosrce.9. Kronična vnetica
velike odvodnice.10. Prazilna
ledvica.
(Obist.)11. Kronična
vnetica ledvic.
(Skrćena obist.)

Zdravju škodljivi učinki alkohola.

Nemški spisal profesor dr. A. Weichselbaum.¹

Alkohol, ki se nahaja v opojnih pijačah (pivu, vinu, žganju, likerju itd.) v različnih množinah, moramo smatrati strup za človeški organizem; more namreč izpriditi in zamoriti tiste izredno fine prvine organizma, v katerih se vrši življenje in ki se imenujejo stanice; in sicer jih toliko lažje poškoduje, kolikor važnejše je opravilo teh elementov.

Pač ima vobče organizem (ustroj človeškega telesa) sposobnost, da zamorjene stanice z novimi nadomesti; pa ta sposobnost ni neomejena in je pri enem bolj, pri drugem manj razvita.

Jasno je toraj, da večji ali manjši strupeni učinek alkohola ni odvisen samo od množine, katera se popije, marveč tudi od odporne sile organizmovih stanic in od sposobnosti zamrle stanice z novimi namočati. Ker je pa ta odporna sila in ta prerodilna sposobnost pri raznih ljudeh različna in se tudi pri enem in istem človeku močno izpreminja, je pač umevno; da ista mera alkohola enemu človeku nič ali skoro nič ne škodnje, medtem ko pri drugih zdravje moti.

Če toraj kdo vidi, da ostanejo mnogi ljudje zdravi in dosežejo visoko starost vkljub temu, da imajo navado uživati precejšnje mere alkohola, in bi iz tega hotel sklepati, kar se pogosto godi, da je uživanje tolikih mer alkohola sploh, t. j. za vsakega neškodljivo, bil bi to nevaren napačni zaključek.

Ravno tako kriva in nedopustna je trditev, da se more zmerno uživanje alkohola imeti za nenevarno. Prvič je sama beseda »zmerno« čisto nenatančna, če se ne določi mera alkohola. Drugič iz zgorajšnjih vzrokov ne moremo za vsakega posameznika in za vsak čas njegovega življenja določiti tiste množine alkohola, katero bi mogel uživati brez škode za zdravje, razen če napovemo tako majhne mere, kakršne v vsakdanjem življenju ne pridejo v poštev.

Alkohol, v katerikoli obliki opojnih pijač užiti, pride najprej v želodec in ima priliko najprej tukaj škodljivo učinkovati, kar stori splošno s tem, da izpridi in zamori tiste stanice tega organa, ki delujejo pri prebavljanju. Posledica tega je torej motenje prebave, ki se imenuje v svoji celoti, če dlje časa traja, trajno vnetje želodca ali kronični že-

¹ Poslovenjeno z dovoljenjem avstrijskega društva zoper pijančevanje na Dunaju.

Te podobe je izdala c. kr. dvorna in državna tiskarna na Dunaju kot stensko sliko 72 cm široko in 102 cm visoko. Organi so naslikani v naravni velikosti in naravni barvi. Tabla stane 4 K.

Šole jo dobe za znižano ceno, če se obrnejo na: Lehrmittelzentrale, Dunaj I, Werdertorgasse 6. Občnokoristna društva pa tudi po znižani ceni pri »Österreichischer Verein gegen Trunksucht, Dunaj I, Spiegelgasse 19, I. Stock.

lodčni katar. Javlja se v pogostem jutranjem bliujanju (kozlanju) in v zmanjšanju slasti do jedi (apetita).

V tako bolnem želodcu postaja notranja sluzna koža vedno bolj debela in grbava in postane naposled takšna, kakoršno kaže podoba: kronični želodčni katar.

Vkljub slabe prebave pa lahko pivci, zlasti pivopivci, izgledajo dobro rejeni, ker pospešuje alkohol v organizmu tvorbo masti. Ker pa se mast ne dela samo v koži, marveč se nakopiči tudi v notranjih, za življenje važnih organih in iste moti v njih delu, pivec od svoje takozvane rejenosti nima dobička, marveč le škodo.

Izmed notranjih organov sta zlasti dva, ki od masti trpita, jetra in srce.

Jetra postanejo precej velika, ko se mast v njih nabere (glej podobo) in se to stanje imenuje tolščoba v jetrih ali tolste jetra (Fettleber). Ker se pa nabere mast ravno v tistih stanicah jeter, ki imajo gotove, za prebavo zelo važne opravke, ima pivec tudi od te strani škodo pri prebavi.

Še usodnejše pa je nakopičenje masti na srcu. Ne le, da postane znatno večje, kakor kaže pogled na podobo, in se govori potem o tolščobi v srcu ali o tolstem srcu (Fettherz), obenem tudi srce ne more več zmagovati svojega dela, ki je enakomerno pomikanje krvi po vseh žilah, in tako se zagati ali zajezi kri v raznih organih.

Alkohol pa organizem še veliko bolj s tem oškoduje, da pride iz želodca v kri in s krvjo v vse organe, ki so tako neposredno izpostavljeni njegovim strupenim učinkom. Ker pri tem potovanju pride najprej v jetra, najdemo tam razen že omenjene tolščobe, že prav kmalu posebne izpremembe, ki se zovejo: kronično vnetje jeter ali trdina v jetrih. To obstoji vobče v tem, da odmrjejo tiste stanice jeter, ki imajo radi pripravljanja žolča in drugih snovi pri prebavi važno vlogo in na njih mesto stopi manjvredna skrčena tkanina. Tako postanejo jetra dokaj manjša in njih površina, prej čisto gladka, postane grbasta. (Glej podobo kronično vnetje jeter.) Bolezen, ki spremlja te izpremembe, se kaže ne le v nadaljnjem oslavljenju prebave, marvec tudi v nastopu zlatenice in v tako znatnem motenju krvnega obtoka v trebuhu, da izstopa iz krvnih žil čimdalje več vode, ki se nabira v trebušni votlini (trebušna vodenica) in da opravila trebušnih in sosednih organov tako močno zadržuje, da nastopi naposled smrt.

Drug organ, ki navadno trpi po neposrednem zastrupljenju z alkoholom, sta ledvici (obisti). Ta organ namreč izločuje nekaj alkohola, in zaraditega prvine ledvic niso škodovane le po alkoholu, ki se nahaja v njenih žilah, ampak tudi še po alkoholu, ki iztopa iz ledvic. Tudi v ledvicah zadeva zastrupljenje važnejše stanice, namreč tiste, ki sodelujejo pri izločevanju vode (scalnice). Ko te stanice počasi odmirajo, po-

stajati ledvici vedno manjši in tudi njuna površina postane zgrbančena, kakor je bilo prej rečeno od jeter (glej podobo kronična vnetica ledvic). Ta proces se zove kronična vnetica ledvic ali Brightova bolezen. Pri njej se z vodo vred vedno odstranjajo precejšnje množine beljakovine, ki je za živež važna snov in od tega pride velika telesna slabost in splošna vodenica in na ta način končno smrt.

Lahko umevno je dalje, da so od strupenih učinkov alkohola tudi krvne posode, žile in srce pogostoma in močno zadete, ker ravno one posredujejo transport alkohola po celem životu.

V krvnih ceveh, posebno v žilah odvodnicah zopet ravno za poslovanje važnejše prvine notranjih sten najprej poginjajo, katere sicer pomagajo srcu, ko kri naprej goni, in na njih mesto stopa kvečjemu malovredna tkanina ali pa celo apnena tvarina.

Te izpremembe imajo posledico, da se odvodnice polagoma razširijo ali celo raztrgajo, ali pa nasprotno, da se zožijo ali celo zamaše; v obeh slučajih sledi, da kri neprestanoma težje kroži. Ta proces se imenuje kronična vnetica ali zaapnenje krvnih posod. Podoba kaže iz srca vodečo žilo veliko odvodnico razširjeno, pa tudi na notranji strani z belimi apnenimi naplavinami pokrito.

Večje delo, ki vsled tega nastane, more srce v začetku pač še zmagovati, ker se prilagodi na predrugačene razmere ter zelo zraste. Zlasti, če kdo precej piva uživa, zraste mu srce do precejšnje velikosti. Takrat se govori o povečanju, hipertrofiji srca ali o pivosrcu (Bierherz). Ker se pa po neposrednem vplivanju alkohola na srce njegove življensko-važne prvine istotako oškodujejo, srce vkljub svojemu povečanju kmalu ne more več zmagovati večjega dela in nato pride ali ohromenje srca ali nagla smrt ali pa se polagoma vedno bolj zagatuje kri v raznih organih, kar se je bilo že začelo po zatolščenju in tako nastane splošna vodenica in smrt.

Izmed organov, v katerih se na omenjeni način kri zajezi, naj imenujemo dihalne organe in možgane z njihovimi ovoji in kožami. Zagatenje krvi povzroči v teh organih trajno vnetico; zaraditega pri pivcih iz navade prav pogostoma nahajamo kronični katar jabolka in kronični pljučni katar, ki se javlja v hripavosti, kašlju in izmečku. Istotako pride vsled trajne vnetice možganskih kožic, ali celo vsled pokončanja važnih elementov samih možganov raznovrstna motenja: tresenje rok, varanje sluha in vida, izpremenljiva razpoloženost, oslabljenje npravnega čuta, domišljevanje preganjanja, nagon razbijanja, nagon samomora, besnivost, pojemanje razumnosti, slaboumnost itd.

Iz tega zelo na kratko sestavljenega opisa se razvidi, da je alkohol v resnici zelo potuhnjjen in pogubonosen strup za človeški organizem, ker je sposoben kakor smo videli, da vsak organ oškoduje in tako naj-

raznovrstnejše bolezni provzročča, ki v nadaljnem razvoju vodijo lahko do smrti. Razven tega pogubni učinki tega strupa ne zadevajo samo tistih oseb, v katerih organizem neposredno pride, marveč v gotovi meri tudi njih potomce, **njih zarod**, bodisi v obliki prirojenih bolezni in slabosti, bodisi v nagnjenosti do gotovih bolezni. A.

Ne imenuj po nemarnem!

Naravnost blasfemija pa je, kako p. Škrabec in njegov sekundant v «Vjesniku H. K.» zlorabita najsvetejši osebi, kako ju vlačita po «svatbah in gostijah» in ju pustita «jesti in piti kakor vsak drug navaden človek». Tako nemarno se v slovenskem jeziku najbrž še ni pisalo o najsvetejših osebah in rečeh. Če se komu te besede zde preostre, naj pogleda na platnice št. 12. precej prvi odstavek ali pa kjer zelena priloga čveká o «vampirjih in cvebah in dremljah in suhих češpljah!» Kar dela zlobo še večjo: vse je pisano (v «Cvetju») tako, da bo 90° njegovega občinstva to tako razumelo, kakor da so «abstnenclerji» krivi vse te hudobije, on pa da je zagovornik najsvetejšega.

P. Škrabec piše, da on stoji na stališču J. in M. Menda misli, da so v nazareški hišici vsakdan opoldne in zvečer stali na mizi trije poliči vina. Sveto pismo nikjer ne govori, da sta Jezus in Marija pila vino razen obrednega o veliki noči. Tudi v Kani Galilejski ne. Pač pa bi abstinenti lahko v svojo korist porabili besede Marijine: Vina nimajo in Kristusov odgovor: Žena, kaj je to meni in tebi mar. Pa imamo boljše dokaze o stališču J. in M. v alkoholnem vprašanji.

Vsak dan berete v psalmu: «Dixit» Davidovo prerokovanje o odrešeniku: De torrente in via bibet, propsera exaltabit caput = Iz potoka na potu bo pil, zato bo povzdigoval glavo. Tudi če se beseda potok ne vzame v prvotnem pomenu, ampak v prenešenem: vodo trpljenja bo pil na potu zemeljskega življenja, se mora iz tega prerokovanja in iz vsega Njegovega življenja sklepati, da svojih živcev nikdar ni mamil niti v najhujši bridkosti in v največjem trpljenju, niti na križu, ko so mu ponujali opojno pijačo.

Če je sicer kedaj pokusil vina, kar bi se dalo sklepati iz tistega grdega citata, ki ga tudi p. Škrabec zlorabi, storil je to, kolikor si človek upa soditi, ne sam sebi, marveč, da bi pokazal, da ni greh. če človek v

svoji revščini in bridkosti, ko mu zmanjka vsake duševne tolažbe, prime za to jako materijalistično tolažbo. Ultima consolatio corporis humani, zadnjo tolažbo človeškega telesa je imenoval Raimundus Lullus alkohol. Da pa vino ni bilo vsakdanja pijača niti Njemu niti apostolom niti množicam, ki so za njim hodile to priča vsaka stran sv. pisma.

Med izrazi posebne pobožnosti v stari zavezi je bila obljuba Nazarejcev ali Nazirejcev, s katero so posamezni sebe, ali stariši svoje otroke za nekaj časa (ob času Makabejcev, sv. Pavel in drugi) ali za celo življenje (Samson, Samuel, Janez Krstnik) Bogu posvetili. Sv. pismo piše: «In Gospod je govoril Mojzesu rekoč: Govori Izraelovim otrokom in jim reci: Kadar mož ali žena obljubo storita, da bi se posvetila, in bi se rada Gospodu darovala, naj se zdržita vina in vsega, kar lahko opijani: kisa iz vina ali vsake druge pijače, in karkoli se iz grozdja stlači, naj ne pijeta, surovega in suhega grozdja naj ne jesta vse dni, katere sta z obljubo Gospodu posvetila; karkoli utegne biti iz vinograda, od tropin do peške, naj ne jesta.

Ves čas njegovega odločevanja naj ne pride britev čez njegovo glavo, dokler se ne spolnijo dnevi, katere se je Gospodu posvetil. On bodi svet, dokler rastejo lasje njegove glave.» 4. Mojz. 6.

Prerokovanje, da bo Kristus Nazarejec imenovan se je izpolnilo s tem, da je bil v Nazaretu izrejen, v vseh časih pa so imeli Kristusa tudi za Nazirejca. Nikeforus († 828) piše: «Lasje so bili dolgi, ker noben nož (škarje) se jih ni bil dotaknil in nobena človeška roka razun materina v otroških letih». Nazirejec pomeni «izločen», odločen od sveta in njegovih sladnosti in svet Bogu. In kdo je bil to bolj kot On, ki je segregatus a peccatoribus.

Tudi Marija je bila po pobožnem mnenju vseh časov Nazirejka vsaj do 15. leta. Glej Volčič: Življenje M. zv. I. str. 127 ali pa brevir 21. nov. lektio VI. kar pravi sv. Ambrozij: ciborum parsimonia, congeminati jejunius dies, cibus qui mortem arceret, non delicias ministraret — post se je držal posta, jedi le toliko, da je smrt odrivala, ne pa za slast. Pa tudi pozneje ni misliti, da bi bila Ona iskala take zgolj zemeljske slasti kot je vživanje vina.

Mi seveda tega ne smemo trditi, ker danes so že take misli nevarnost za pravo vero. Zdaj morajo njuni «častivci» (?) verovati, da sta hodila pit po «svatbah in gostijah», najbrž tudi «po novih mašah, jubilejih in slavnostnih banketih!» A.

Abstinent in «abstinencler».

Da ne bo neporazumka povemo, zlasti rožnordečim platnicam, da je mičken razloček med abstinentom in abstinenclerjem.

Beseda **abstinent** pomeni dandanes človeka, ki načeloma in nalašč ne pije alkoholnih pijač, ne vina, ne sadjevca, ne piva, ne žganja, niti likerja, niti klostergajsta. In zakaj imamo to trmo ali recimo fanatizem? Prvič, ker je zdravniška veda in statistika nepobitno dokazala, da ni samo pijanost škodljiva, marveč tudi tiste običajne sankcionirane zmerne mere. Drugič, ker smo že dosti trpeli od tistih «častitljivih» pivskih običajev in se pivskemu silenju ne vklonimo niti za kapljico več. Izjema je le na povelje zdravnikovo in obredno, seveda tudi v fizični sili, če bi v žeji nikakor ne bilo dobiti vode ali mleka. To je abstinent simpliciter, brez vsakega postranskega duha ali okusa.

«**Abstinencler**,» navadno z ušesci, pa je izpeljanka z nemško končnico najprvo na slovensko presajeno na frančiškanske **vertove** od č. g. p. Škrabca, in ima svoj poseben duh. — Pomeni abstinenta, ki ni abstinent, ampak le privrženec abstinence, pa tudi ne privrženec pure et simpliciter, le tak, ki jo «hvali in priporoča, kar le more s stališča krščanske askese», ki mu pa tega nihče ne verjame in mora zato vedno zatrjevati, da nikakor ni nasprotnik popolne abstinence, zlasti ne ako izvira iz dobrega namena. On pozivlja druge: «bodimo abstinenti kaker so bili svetniki, kaker je bil bolehavi vodopivec sv. Timotej, še mesa ne jejmo, ob kruhu in vodi se postimo. Seveda dovoli tako abstinento le svetnikom, ki se jim ni treba nič več bati, da pridejo ob vero. Za nas pa, ki smo, po njegovi nezmotljivi sodbi, neumni kakor večče, ki se zaganjajo v luč, in zaupni kaker deteta, in priprosti ko golobčki, in ki nam manjka zvitosti kačje in prekanjenosti hudičeve, za nas ta krivoverska guttemplerska abstinenca ni, mi bi baje morali kot vidno znamenje pravovernosti spiti vsak dan «svojo mero», kakor bo on to «skušal» določiti «po zdravi pameti, po zgodovini po cerkvenih določbah in spisih katoliških pisavcev, pa tudi po zaupanju vrednih naravoslovcev in zdravnikov znanstvenih preiskavah». Da bi pa imeli priliko vaditi se v čednosti zmernosti, pa bi se moralo pred nas vsak dan opoldne in zvečer postaviti polič starine, ali mero piva ali žganja v enaki alkoholni vrednosti; oziroma, če nismo v tem srečnem položaju, bi morali vsaj hoditi mimo vseh voglov in duhati alkoholovo vonjavo, ki uhaja skozi vrata oštarij in žganjarij nalašč zato, da ima tudi najrevnejši priliko, da se vadi v — zmernosti.

Nek pisavski kolega tega strogega «abstinenclerja» je pa z nami trdimi abstinenti bolj potrpežljiv. On meni, če je kdo tak piškavec, da **ga** ne more, ali tak norec, da **ga** noče, «naj se ta posebnež zapre med

svoje štiri stene in naj to dela, namreč vodo pije, sam zase skrivno in ne pred drugimi.» To bi bila po njegovem «mnjenju» celo neka občudovanja vredna dovršenost, ki je še dovršeniša, kar je de bono meliori, ki pa se pričakuje le od tistih S. K., ki vedo, kaj se pravi mrtvičiti lastno poželenje, se zatajevati ino premagovati.

Nikakor, seveda, nikakor ne pred drugimi. Pred drugimi, ali «kedarkoli ima pri sebi goste, naj pije kakor kateri si boji od njih, razumete abstinentje, kakor kateri si boji od njih, naj je ž njimi vesel, dobre volje, tako da ne zapaziš med njim in tovariši najmanje razlike. Naj ne ostane, sem rekel, med njimi osamljen se svojim kozarcem vode: to bi povzročilo neko disharmonijo v lepi družstveni harmoniji. A kaj še le o tako svečanih prilikah, kakor so nove maše, jubileji, slavnostni bankettttt!!!»

Mi pa, abstinentje zbrani v društvu «Abstinent» in raznih abstinenčnih krožkih po Slovenskem, smo abstinentje, ali če hočete slovensko zdržniki, brez vsake druge končnice ali pridevka. Svarimo, naj se nas v javnem časopisu več ne titulira drugače, tudi ne z veščami ali otroci. Sicer bi znali tudi mi pozabiti na oficijelne naslove dotičnih nasprotnikov ali prijateljev. V ustnem občevanju pa zdržimo vsakojake napade in zabavlje in titulature. Nagobčnika pa tudi mi nimamo ob takih prilikah

Prijetna dolžnost pa nam je, da se zahvalimo «Vjesniku S. K.» za poljubac, ki ga nam je priložil. To smatramo za znamenje, da nas nima za krivoverce, kakoršnim platnice niti «ave» ne privoščijo. Je sicer še med nami in med njim neka disharmonija glede družstvene harmonije; ali to ni de fide. Naj toraj za sedaj oprost, če mu povemo, da imamo trdno voljo, in da je prvi cilj, ki ga hočemo v kratkem doseči: **javnost in enakopravnost abstinence povsod**, celo na novih mašah, jubilejih in slavnostnih banketih...!»

A.

Kranjska vina.

Ernst Kramer, vodja kmetijskega poskuševališča v Ljubljani je objavil v «Zeitschr. f. Landw. Versuchsw. Österr.» 1900 na strani 447:

Kemična preiskava kranjskih vin. Preiskoval je 21 vrst naravnočistih vin srednjedobrega leta 1898, belih, rudečih in «šilher». Bela vina iz starih vinogradov so imela 5'57—6'76 utežnih $\frac{0}{10}$, iz novih vinogradov pa 7'26—8'35 utežnih $\frac{0}{10}$. Ekstraktove vsebine je bilo 2'15—2'56 utežnih $\frac{0}{10}$ oziroma 1'61—1'73 $\frac{0}{10}$. Kisline so imela vina iz starih vinogradov veliko, iz novih manj. Vina iz novih vinogradov so bila bolj fina. — Tiste «vinske vage» pač kažejo neke relativne stopinje «moči» vina, ne pa pravih odstotkov alkohola.

Spomin.

Nekdaj sem prišel v neko malorusko vas. Seznanil sem se in kmalu tudi sprijateljil z najbolj izobraženim možem v vasi, — občinskim tajnikom. Njegovo ime sem pozabil, toda njegova postava mi je še živo v spominu. Bil je človek nad 30 let star, živahen, zgovoren, odkrit, znal je čitati in pisati, dobro peti, zlasti cerkvene pesni, bil je v «mestu» toda ne vem koliko časa in zakaj, brado je nosil obrito in dolge črne brke in lase. Na nogah je nosil visoke črevlje, odet je bil v «polotnanko», katero si je sam natkal in katero mu je njegova žena našila rdeče in modro jako okusno, kadar je bilo kaj posebno prazničnega, je oblekel tudi ovčji kožuh dasiravno ni bila zima. Slednjič omenim še, da je bil navdušen abstinente in vodja vsega narodnega, društvenega in političnega gibanja v vasi. Sploh sem našel med Malorusi jako mnogo ljudi, katere bi lahko imenoval abstinence, ki pokusijo morda pri kakšni izvanredni priliki kozarček žganja, potem pa ne pije morda mesece spet nobenega alkohola.

«Pojdiva si ogledat še našo veško čitalnico», reče mi moj tovariš. V «hati», kjer je bila čitalnica, je bilo zbranih mnogo vaščanov — bilo je namreč v nedeljo zvečer. Ko vstopim, da moj tovariš znak in maloruski kmetje zapojejo meni v pozdrav krepko in ubrano staro pesen:

«Mir vam, bratja, vsim prinosim,
mir jest vaših otciv znak,
mir iz neba vsim vam prosim,
či to bogač (bogatin,) či bridak (revež).»

Potem prisedem k njim in se razgovarjam dolgo časa z njimi. Bil sem v resnici presenečen, da sem našel v odležni revni vasi toliko navdušenja in zavednosti. Tu so mi pripovedovali ti črnopolti, okorni možaki z dolgimi brkami in lasmi, v belih, pestro našitih «polotnankah» in kožuhih o svojem življenju in boju s predstaviteljem njim sovražne moči, grajščakom in Judi. Še-le nedavno se jim je po silnem naporu posrečilo iztrgati občino iz njihovih rok in izbrati svojega župana. «Kako je pa to, da niste vedno vi imeli večine, saj Judov pri vas ni niti ena četrtnina in grajščak vam tndi ničesar ne more po postavi? vprašam jaz.»

Tu me opozori moj Rusin na divje, zverinsko kričanje, ki se je vedno glasneje in vedno zoperneje razlegalo iz judovskega «šinka» (krčme) ne daleč proč in reče: Tam pa «Pan» (gospod, grajščak) zliva svoje privržence. Da bila ironija popolna, mi je še skozi okno pokazal na temno samotno stoječo poslopje z visokim dimnikom — grajščakovo žganjarno rekoč: «To-le je pa naša akademija.»

L.

Proč s pustom!

Pust ni krščansk, je pagansk. Njegovih slabih posledic, dobre nima nobene, ni mogoče odpraviti v par — stoletjih.

Vendar eno lahko stori katoliški tisk: da ga niti ne omenja ne, razen v znanstvenih knjigah. — Torej v kat. časnikih ni treba posebnih predpustnih feljtonov, ne dolgih poročil o predpustnih veselich in o sežiganju pusta, ne vabil na slanikovo pojedino na pepelnično sredo, ne kričečih naznanil takih veselich, ki se sklicujejo na predpustni čas.

Še eno katoliškim pratikarjem! V koledarjih in pratikah naj opuste ime Pust. Med katoliškimi prazniki in svetniki naj nima prostora — pagan! Predpustni čas je predpostni čas.

Ne bodo se tako opustile vse slabe navade, vendar katoliški tisk naj jih ne sankcionira. Če bero ljudje v pratiki in koledarju Pust in ga vidijo še odlično tiskanega ali v podobi, pa človek misli: glejte! vsaj danes moram znoreti.

Ravno tako ni treba pustnega torka s prižnic naznanjati, in ne zvoniti tisti večer ob enajstih. Za mnoge je to poziv, da do polnoči se mora — žreti. Kjer pa svarilo ne pomaga, je boljše molčati tudi — zvonu.

A.

Državni interes Francoske na alkoholu l. 1899.

Država je prejela davkov od alkohola . . . . . 502.825.000 Fr.

Zguba pa je bila:

1. Zavaljo plavih pondeljnikov, da so se ozdravili od zastrupljenja organizma imeli so zgube posamezni in celota	1,340.000.000 »
2. Stroški za nezgode, za bolnišnice, norišnice in ubožnice vsled alkohola	72.450.000 »
3. Za vagabunde, za ječe in prisilne delavnice . .	8.894.000 »
4. Samomori, uboji, zguba	4.922.000 »

Skupna zguba . . . 1,426.266.000 Fr.

Skupni dohodek . . . 502.825.000 »

Končna zguba . . . 923.441.000 Fr.

V ta namen se zapije na leto na Francoskem vsako leto okoli 3,000.000 frankov. V Avstro-Ogrski pa okoli 2,500.000 kron.

Pa še enkrat pogledjte one «ogromne» številke, ki jih prejme Evropa iz Amerike za krvave žulje!

A.

Edini razloček med prof. Nothnagelnom in med nami je v tem, da on abstinenco za edino pravo pot spozna, mi pa po tej poti tudi hodimo.»

T. j. zdravniki priznavajo, da alkohol, čeprav je strup, nekim osebam v nekih majhnih merah, ki pa so vse manjše kakor se po navadi rabijo, ne škoduje sam ob sebi ali fiziologično, — da pa je človeštvo sploh tako oslajljeno, da se ne more držati tistih neškodljivih in težko določljivih mer, da je torej iz psihologičnih vzrokov najbolje, da se drži gotove mere: nič!

Kdo

ve, brez konkurence, kje stoje sledeči protialkoholni stavki:

Ker kakor se ternje sprijema, tako gostarija njih, ki skupej popivajo; pokončani bodo kakor prav suho sternišče.

Ošabni in požrešni ..... ani se per svojih gostarijah in per svojem pijančevanju košatijo in združajo enako košatimu ternjevimu germu, ter si mislijo, de si jih nihče ne upa dotakniti in predreti, kakor bodečiga ternja ne; zatorej pijančvajo v svoji varnosti in brezskernosti, pa bodo ravno zavoljo tega tako lahko pokončani, kakor se lahko požge suho ternje ali suha slama.

Videti je toraj, da so imeli tudi že v starih časih dobro organizirana abstinentne — od vode.

Strokovna društva v Ameriki in alkoholno vprašanje.

(Iz nagovora prezidenta Roosevelta na katoliške abstinentne.)

Strokovna društva rudarjev v Severni Ameriki so povabila predsednika Roosevelta k letnemu zborovanju «Ameriškega katoliškega društva abstinentov» (Katholic Total Abstinence Union of America), ki se je vršilo dne 10. avgusta 1905 v mestu Vilesbarre v Pensylvaniji. Po

slovesni sv. maši, ki jo je opravil kardinal Gibbons, se je razvil krasen sprevod kakih 10.000 katoliških abstinentov z 100 mož broječo godbo na čelu po ulicah mesta Vilesbarre ob strani kakih 200.000 gledalcev. Popoldne je s posebnim vlakom dospel Roosevelt in nagovoril zborovalce nekako tako-le:

«Delavci in farmerji Sev. Amerike tvorijo one sloje družbe, od katerih blagostanja je odvisna tudi blaginja drugih slojev prebivalstva. Blagostanje tega ali onega pa zavisi večinoma od tega, kako misli, čuti in živi, sploh kakšen človek je. Nobeno društvo pa ne more delavcu bolj koristiti kakor abstinenčno društvo, kajti osodepolna resnica je, da so pregrehe kakega človeka osodopolne zlasti za tistega, katerih blagostanje je izročeno skrbi dotičnega. Če zasluži mož, ki je zaradi (svoje) pijanosti izgubil svoj zaslužek, poleg sočutja tudi naše zaničevanje, zasluži njegova rodbina vse naše pomilovanje. Da, vse se mora poskusiti, da se povzdigne v človeku oni čut samospoštovanja, brzdanja samega sebe in samozatajevanja, kateri čut ravno naj tvori popolen tip pravega državljana svobodnih naših držav. Misel, da je ud svobodnega ljudstva, naj napolni vsakega s ponosom, zraven pa tudi z zavestjo velike odgovornosti; kajti vsak mora sprevideti, da je oni popolnoma nesposoben drugim zapovedovati, ki nima vedno samega sebe v oblasti.

Naj vam nekoliko navedem iz pisma, ki mi ga je poslal neki meni dobroznan katoliški duhovnik, ki je prav poseben prijatelj delavskega stanu. Dobro je namreč, da se nam pove včasih tudi kaj takega, ker morebiti ni popolnoma po našem okusu, če pride od odkritega prijatelja, ki nas s tem ne namerava žaliti, ampak nam samo dobro hoče: »Usojal bi si Vam — tako se glasi pismo — toplo priporočati, da ves svoj vpliv obrnete stvari, ki jo zastopa društvo katol. abstinentov, ker je to gibanje za delavske sloje velike važnosti. Vi veste, da protialkoholno gibanje zelo podpira naprave naše države, ker skuša državljanke poboljšati in napraviti iz njih prave kristjane. Mnogo zaslug si je že steklo pri nemirih, ki so jih vprizorili delavci v premogokopih l. 1900 in 1902., ker je ohranilo takrat može trezne in tako odstranilo nevarnost upornega in nespodobnega obnašanja. Z zahtevo po višji plači se žalibog tudi navadno družji želja, vedno več denarja zapravljati po gostilnah; in čim krajši je delavni čas, tem bolj se marsikateri odtujujejo svoji domači hiši. Ravno zanemarjanje svoje rodbine se pri revnejših slojih le prerado družji z večjo plačo in krajšim delavnim časom, in to zamore zelo ovirati blagonosne naprave v naši državi. S povišanjem plač mora vsporedno napredovati tudi gibanje, ki skuša posamezne napraviti boljše ljudi, poštene državljanke, prave kristjane — protialkoholno gibanje!

Pošteno delo tvori samo ta, ki ljubi svoj poklic in ga razumno izvršuje; tako delo pa zahteva krepke roke in jasnega razuma. To ravno opravičuje navdušenje organiziranih abstinentov za njih stvar.» —

Častiti duhovnik, ki je to pisal, ne pravi, da želja po pijači vedno bolj raste, pač pa, da prinašajo skrajšani delavni čas in zvišane plače s seboj nevarnost, da bi se radi tega gostilne vedno bolj polnile, in zahteva zato neko protitežje, da ne bo izboljšanje gospodarskega stanja prineslo delavcem in njihovim družinam prokletstva mesto blagoslova.

Moje zaupanje v strokovna društva je popolnoma trdno, če se namreč pametno in pravilno vodijo in če opravičeni nameri, svojim udom koristiti ne primešava tudi želja, drugim krivico delati. Kot dolžnost delodajalca in delavca smatram to, da skuša vsak razumeti in upoštevati stališče drugega in drug drugemu kot prijatelju želeti le dobro.

Trdno zaupanje pa stavim tudi v delo teh velikih abstinenčnih društev in drugih tem podobnih, ki imajo namen človeka vzgojiti s tem, da ga pouče, kako je treba sam sebi pomagati kvišku. Najbolj pa zaupam v delovanje onega, ki skuša pridobiti spoštovanje samemu sebi na ta način, da spolnjuje dolžnosti do samega sebe ravno tako, kakor do svojega bližnjega.»

Ponovimo še besede predsednika Roosevelta: «Dobro je, da se nam včasih pove tudi kaj takega, kar morebiti ni popolnoma po našem okusu». Pristavimo pa: Gibanje krščanskih delavcev oziroma krščanskih strokovnih društev bi pozabilo na eno svojih kulturnih nalog, če ne bi delovalo tudi v gori navedenem smislu — proti alkoholu — v obliki abstinenčnih krožkov!

(Po «Westdeutsche Arbeiter-Zeitung» Nummer 47, 25. Novemb. 1905.
I. G.

Zakaj abstinenca?

Profesor dr. Nothnagel, umrli sloveči dunajski kliničar, izpovedoval je v «Poslanem» v dunajskem «Abstinentu» št. 1. 1904 svoje stališče k alkoholnemu vprašanju. Sklepa z znanstvenim stavkom: «Po mojem prepričanju je popolna abstinenca edino prava pot v boju proti zlorabi alkohola kot ljudski bolezni, pa ne iz fizioloških, marveč iz psiholoških razlogov.»

Glasilo nemških abstinentnih zdravnikov: Internationale Monatsschrift, Basel št. 1. 1904 pristavlja:

«To je popolnoma tudi naše mnenje: ravno mi, Bunge-jeva šola, smo vedno izjavljali, da pota abstinence nismo nastopili iz fizioloških vzrokov, t. j. ne na podlagi poizkušanj v laboratorijih, marveč iz psiholoških t. j. vsled opazovanja ljudi in izkušenj zgodovine.

Časopis.

Tirolsko. Protialkoholno gibanje se je začelo. Na Predareiskem je duhovniško abstinentno društvo, ki ima že čez 20 članov. — V Inostu je dne 4. okt. p. l. 30 svetnih duhovnikov v refektoriju benediktincev, ki so vsi abstinentje, imelo posvetovanje o škodah alkoholizma na podlagi osebnih skušenj in zbranih statistik. V razgovoru se je posebno poudarjala važnost abstinence in tiska. Tako poroča v Volkstrendu P. Benedikt Egger O. S. B. spiritual.

Poljaki rabijo abstinenco kol politično orožje proti ruski vladi, bojkotirajo državne trafike in žganjarne.

Ravnokar je bil v Belfastu na Angleškem občni zbor dobrih Templarjev, kjer so sklenili ime svoje družbe: «Independent order of good Templars» — neodvisni red dobrih Templarjev — spremeniti v «International order of good Templars» — mednarodni red dobrih Templarjev.

Dobrih Templarjev je zdaj na Nemškem okoli 20.000, in rešili so (v 20 letih) okoli 10.000 pivcev.

To in ono o alkoholu.

Nespamet starišev v otroških ustih:

Mici, 6letna deklica, ob porodu matere: Ata, kedaj pa jaz dobim punčko, da bo pila kuhano vince?

Župnik: No, Miha, pust je tu, bo kaj s poroko?

Miha: Nobena me noče; pravijo, da sem pijanec; naj mi oni, gospod fajmošter, zasnubijo katero.

Ž. Ako se upaš celo leto zdržati žganja in drugih opojnih pijač. ti zasnubim dobro nevesto.

M. Bi se že zdržal; pa v celi fari je ne vidim, da-bi bila vredna, da zanjo trpim žejo. K.

Pred cerkvijo:

Tine: Čemu le naš fajmošter vsako pridigo zabelijo z medom in kobilicami sv. Janeza?

Tone: Ker je ta zabela protistrup proti alkoholu, da nam po pridigi vino v gostilni ne škodi. K.

Sladkosti ženinov.

Je slonel Gázvođa Janez iz Gáberja na mostu, v Mestu, pa jokal v Krko. — «Ali ti je hudo, Janez?» — «Kaj ne biló! Pri notarju sem plačal petintrideset goldinarjev, pri «ta veselmo (o!) Kranjcu» dvajset goldinarjev, oče so si izgovorili še tiste; dvakrat smo šli ven iz kanclije in se kregali na cesti in notri pri notarju, pa so ga le zapisáli. Kje bo pa še druguuu? Uuuu.....

Kompanija pri pijači.

I.

Pa je sedel zadnjič Smuk, ta mladi, v gostilni pri Knezu, pri izpraznjenih kozarcih in steklenicah, pa vrtil desetkronaš v roki: «Ne vem, če bo dosti ali ne?» — «Zakaj ne bi bilo?» — «I nas je bilo več; je bil Matijac in mežnar Andrejač, pa Boltela, vdova, pa so šli ven; sem mislil, da bodo nazaj prišli, pa so se kar izgubili. Jaz pa plačaj!»

Med tem je pa rinil Andrejač gori proti turnu: «Hi hi hi, s tistimi bomo držali, ki nam piti dado!»

II.

Moj stric Florjan je bil pa od nekdanje druge sorte. Je šel v časih v gostilno; pa ga je klical ta: Pojdi pit Florjan! — Bohlonaj, sem že naročil, bo prec prinesel. — Ta drugi: Florijan, na, pij! — Zahvalim že imam. Pridem, da kaj slišim. — Je namreč čevljar, in čez teden malo govori in malo sliši. In še, če smo žlahta skup pili pri stricu Jožku, on je sedel posebej pri svojem četrtu.

Jaz sem tudi včasih mislil, da moram držati kompanijo še kot študent kedaj in potlej. Pa sem bil vselej goljufan: najmanj sem pil, pa je bilo še preveč, plačal ravno toliko ko drugi. — Dokler se nisem spame-toval. — Najprej sem prišel do svoje mere, potem pa do vode. A.

OLGA KOBILANJSKA.

ZEMLJA.

Povest, prevedena iz maloruščine.

(Dalje.)

— Radi tega ste plakali? — vpraša počasi z razžaljivim začudenjem Mati pogleda nanj, a potem odpove:

— Ne, ti nisi vreden, da bi jaz za teboj plakala! Jaz plačem, ker pojde Mihajlo v jeseni v vojake!

Nato dvigne obrve visoko in vpraša popolnoma hladno in mirno:

— Zato? ... Toraj jokajte le zdravi naprej! Mislil sem, da ste vže kulešo skuhalí, a vi tulíte kot po mrlíču. Ako je tako, lahko spet grem.

— Pojdi, pojdi, od koder si prišel!

— Da, jaz pojdem, odkoder sem prišel — zakipel je — da boste vedeli! Da boste toraj vedeli! — In njegove oči so zabliščale v hladnim bleskom.

— Pojdi! — zaklicala je v izbruhu jeze in dvignila grozeče roko. — Če bi šel danes v vojake, hvalila bi Boga! Ker se smeješ z maminih solza, naj psi jokajo za teboj, a ako ti za besede ateta in mame nič ni mar, naj ti tvoji sovražniki svetujejo. Pojdi spred mojih oči, poberi se!

Sava se je obrnil in šel s počasnim korakom na dvorišče. Tu je obstal trenotek, oddahnil se silnejše vsled naglega razburjenja. Premislil se je in ni šel takoj tja od koder je prišel. Najpred je šel tiho v hlev, kjer je stala mlečna krava in pričel nekaj iskati. Stikal je za jajci. Ko jih je pobral iz gnezda, povrnil se je še v kurnik, vzel prvo kokoš, ki je sedela na kraju pri roki na gredi, ter šel tiho na dvorišče. Nato je pa šel «tja odkoder je prišel» ...

II.

Marijka je bila zopet sama. Vže ni več plakala. Prizor s Savo je pregnal vse solze od nje. Neizrečeno bolešno čustvo se je je polastilo in skrivilo bolešno njene ustnice.

Zakaj je Sava tako hudoben? Zakaj je tako hudoben, saj je kot otrok bil tako dober in odkritosrčen, tak kot Mihajlo?

Ali ni delala za oba, odkar sta zagledala svet, ali ni živela samo za njih? Ali mu je storila krivico? Ali jih ni gojila oba enako, in oblačila? Kot majhnim, tako je sedaj velikim umivala z lastnimi rokami lase in perilo; s celo dušo je želela ju videti dobra gospodarja, da bi ju ljudje v vasi spoštovali, da bi ju svet spoštoval. In vendar... med tem ko jima je Mihajlo vže z malega čital njihovo voljo z oči, zanimal se za gospodarstvo kot odrašen, delal, bil poleg tega dober in mehak kot svila, bil je Sava len in svojeglaven, trd kot kamen, v ustih je imel vsak tšenotek polno grdih besed, ki so pripravile stariše do razdraženja. Nikdar ni mogel pri enem delu dolgo vzdržati, vedno mu je gorela zemlja pod nogami; najljubše mu je bilo, kadar je imel delo in hišo za plečami, kadar je mogel vreči puško na ramo in bresti po gozdu in po polju. Na to se je najbolj razumel. Ustrelil je vsacega vrabca, a po zimi zajce, ki so lezli celo do hiše v vrt in obgrizli mlada sadna drevesca. Toda to je bilo tudi vse, v kar je polagal svojo dušo!

Naj bi šel on k vojakom mesto Mihajla! To bi bila za njega čista sreča! Tam bi gotovo naredili iz njega človeka! Njegova prijaznost z Rahiro — Bog jo kaznuj! — bi prenehala in s tem bi ga zapustila vsa njegova hudobna narava. Vse bi bilo kot Bog ljubi. Odkar se ž njo shaja postaja dan na dan slabši, bolj len in svojeglaven, dela vsem samo skrb in bol. A da bi se vsaj s tem končalo! Toda kadar se bo hotel z njo ženiti, kaj potem? Nato je vzdahnila težko globoko, prižgala luč pri peči in hotela sama pogledati na dvorišče za Savo, ali je v resnici vže odšel — večerja je bila vže skoro gotova, naj bi torej nikamor več ne šel. A v tem trenutku so se odprle duri dvorišča in vstopil je Ivonjika. Stopal je molče, s težkim korakom, kakor da bi ne videl nikogar v hiši, naravnost k postelji, in začel je razdevati raz sebe eno reč za drugo in polagati jo na posteljo.

Marijka gleda nekaj časa prestrašena na njega in čaka, a nima poguma ga vprašati, kaj se je zgodilo. Njeno srce samo je čutilo, da se je zgodilo nekaj nedobrega. Slednič se je on odzval.

— Zgubila sva najinega fantička, Marija! — reče, a besede mu gredo tako počasi in težko iz ust, kakor da bi imel grlo in usta polna solz.

— Moj Bog, moj Bog, moj Bog! — vzdahne Marija in udari obupno z dlanjo ob dlan.

— Kaj pravite, Ivonjiko?

— Zgubila, Marija, zgubila!

— Vse zgubljeno! — odvrne z brezzvočnim glasom. — Zakaj nas Bog tako težko kaznuje, Ivonja, povejte zakaj? In po dolgem mračnem trenutku, med tem ko sta oba tako težko molčala, vpraša:

— In kje je on?

— Šel je naravnost na pristavo pogledat živino in pripraviti plug. Hoče, da bi mi zjutraj rano šli orat. Zemlja čaka....

Tu je izbuhnila Marijka naenkrat v glasen jok. Jokala je tako grenko da je ihteč trepetala na celem telesu. Misel, da je sin bil tako dober in pazljiv, a da ga sedaj jemljejo od njih, je odprlo rano v njeni duši in podala se je otožnemu, nevzdržljivemu joku. Takšen je bil Mihajlo! Še jedel ni, ampak naravnost je šel na pristavo, da bi pogledal po živini, pogledal po vsem, da bi pripravil za zjutraj za oranje, da bi se poprijel zemlje, kot vedno v poslednjih dneh.... In jih mora zapustiti, — za tri leta zapustiti! Mihajlo — zakričala je na glas in pala na klop. Potem je udarila nekolikokrat z glavo k steni in pričela britko tožiti. — Zakaj mora od njih z doma? Zakaj? Naj bi ljudje, ki ji ga jemljejo nikdar ne imeli veselja nad svojimi otroci! Naj bi vsi, ki so si izmislili vojaštvo, zato, da bi otroci zapustili stariše ravno ko so v najlepših letih, niti v grobu ne našli miru, a vseh ki so si izmislili vojsko, naj Bog kaznuje! naj jih težko kaznuje! Naj se zemlje najedo in naj se podavijo, krvi naj se napoje, ako jim je vže družega premalo na tem svetu. Da, da, da.

On je molčal in gledal razmišljeno pred sebe. Bolesti se mu je trgalo srce, toda ni imel besede, kakor ona na svojo žalost. Ona je pač bila ženska.... Samo od časa do časa je udaril z roko po kolenih. Tu pa se je ona sredi svojih tožba na enkrat obrnila k možu.

— A denar, Ivonja? — vprašala je urno, vsedla se na klop in odprla široko oči, v katerih so se še bliščale solze. — Kaj se je zgodilo z denarjem ako so Mihajlo vzeli?

On je mahnil z roko kakor bi se branil denarja in ni odgovoril

— Kaj se je zgodilo z denarjem Ivanja? Zakaj ga je pobral Žid, ako so Mihajla vzeli? — vprašala je z naglasom.

— Žid, Marija, odgovoril je, da bi jo potolažil. — Žid se je nekam pobral! Nisem ga več videl, Bog ve kaj se je ž njim zgodilo! Morda je mene goljufal. Če me je ogoljufal, naj ga zato Bog kaznuje, ker sem trdo delal za ta denar. Hotel sem vse z dobrim, nisem hotel brez nič svojega otroka od njih. Hotel sem jim plačati, da bi mi ga le pustili, ne odtrgali ga od kože in od zemlje, če se je pa vže drugače zgodilo, je gotovo sam Bog tako hotel. Ne žaluj Marija! Ako Bog pomore, pridelamo si spet toliko, kolikor smo zgubili. Stem naj bo končano. Kaj pa je denar! Ako imam zdrave roke, kupim si dva mlada junčka, zredim jih in v dveh letih bodem spet imel to, kar mi je nesrečna ura vzela!

Ona se je bridko nasmehnila.

— A za kaj boste kupili mlade junčke? S prihranjenimi denarji? A kdo jih prihrani — mi? Jaz vže ne morem tako delati kakor sem nekdanj, vi se ne morete razdeliti na dva, ako vas dečko zapusti, boste morali najemati delavcev, ker Sava...

Preneha.

— Sava! — zakriči glasno in naglo ker se spomni na dečka, Sava, kje si? in odpre z nestrpnimi gibljanji vrata, stopi nekoliko korakov za prag in zakriči, v temo za dečkom. — Sava! Pojdi v hišo. Ata so prišli! Mihajla so vzeli! pojdi v hišo!

Na dvorišču je vladala tišina...

Okrog je strčalo vejevje sadnega drevja, ki je obdajalo hišo, iz nočne temine; nekoliko dalje so se razlegala polja, a tu in tam so se dvigale iz zemlje sosedne hiše in nič ni kalilo tišine. Nebo je bilo preoblačeno in samo tu in tam so se bliščale zvezde.

— Sava! — zakliče Marijka bolj glasno, skoraj obupno in poslušaj. Toda tudi zdaj zaman.

Tam nekje daleč v vasi skoraj pod gozdom tam nekje pod lesom laja pes, in njegovo lajanje, napol proseče, na pol otožno, sega v nočni tišini, celo do sem in napravi v trenutku na njeno dušo utis, da je pes razdražen, toraj se je Sava vže zgubil....

Razdražena se vrne in stopi nazaj v hišo.

— Je vže šel! — reče bolestno sama sebi. — Naj ga Bog kaznuje!

— Kam je šel? — vpraša Ivonjka.

— Kam? Tje do te... reče nepotrpežljivo in nedokončavši stavek pljune srdito pred sebe.

Ivonjka vzdahne globoko in težko. V tem trenutku dahne v njegovo od bolesti raztrgano srce neko predčutje, kakor da bi čutil kakšno nesrečo. Nekaj trenutkov je čutil strašno samočo v duši.

— Marija! — reče otožno in povese težko glavo — veš kaj ti povem to bode nesreča!

— Ali pravim jaz kaj družega? Kaj pravim pa jaz? odvrne mu ona srdito. — Kaj pa ako bi ga enkrat vi poučili Ivonjka! Deček postaja vedno slabši, je vedno bolj len in jemlje besede v usta, da bi se bilo treba razjokati. Podučite ga vi enkrat Ivonjka, ker kmalu se tudi vas ne bo več bal. Vi ali pa Mihajlo ga enkrat dobro primite, da ga bo v kosteh pogrelo, tako, da bo ves črn postal. Drugače ne bo nič iz njega. In ne pomore mu nič družega. Naša hiša je postala zanj gostilnica. Pride, veli si dati jesti in piti, ter gre dalje. Jaz ne morem drugače — Bog mi odpusti moje grehe toda jaz moram vedno in vedno kleti njega in njo. Najbolj pa še starega razbojnika Hrihorjeva. On ga uči najslabše!

— Da, on ga nagovarja k vsemu hudemu! — odvrne Ivonjika žalostno. A kaj hoče on? Kaj sem mu storil? Ker si nisem hotel v njegovi družbi tujega blaga prilastiti? Ker nisem kradel ljudem in mu nisem hotel tovarišiti v ječi? Ali sem morda jaz kriv, da on nima zemlje? Njega je sama nevoščljivost, Marija, jaz to dobro vem. Vidi da imamo mi i polje i hišo i živino, a on nima ničesar a to ga boli. Toda čemu ni delal tako kakor mi, Marija? Njegova žena — tvoja rodna sestra — je prejela od svojega očeta ravno toliko polja kakor ti, toda med tem ko smo mi delali kakor črni voli od jutra do večera — Bog je najboljša priča — sedel je on v krčmi in zapijal oral za oralom in prespaval najlepši čas dneva. Leni Vlahun! In kar je ona prislužila znosil je on v krčmo in ko že ni imel kaj z doma nositi, začel je krasti. Ker nisem hotel njegovega ukradenega junca pri sebi hraniti, postal je moj najhujši sovražnik. Zastruplja moje dete, ter ga peha na pot, po kateri sam hodi, ker noče enkrat sam stati pred Bogom.

— Kaj pak! — dodala je zlobno Marija. Misli, da kadar Sava vzame njegovo gadje, njegavo Rahiro, mu mi takoj oddelimo polovico naše zemlje in on bode spet imel za kaj piti!

— Kaj pak, tako misli, dodal je Ivonjika. — Toda ne bo tako kot si on misli. Sava je še mlad, danes ima to deklico na duši a jutri drugo. Toda kadar odide Mihajlo k vojakom, bode videl, da se je treba k delu drugače pripraviti, ne se pa, kot sedaj misli, ž njim samo igrati. Potem postane drugačen, povrne se spet nazaj k zemlji in ona ga ozdravi. Bog nas ne zapusti. Jaz imam še vedno upanje. On je še mlad in neumen, a samo drugi ga nagovarjajo k grehu.

Marijka je vzdihnila in po dolgem skupnem molčanju, spregovorila.

— Meni srca poka, Ivonjka, kadar pomislim, da ste vi toliko denarja zaman izmetali, a Mihajla so vse eno vzeli. Kako more to biti? Kje je tu pravica? Pojdite, poiščite žida in vzemite mu denar nazaj. Jaz bi raje hotela dati te denarje za mašo, kakor jih pa naphati prokletemu židu v grešno roko. Dobro je oni gospod govoril, a mi nismo poslušali njegove dobre besede! Pomislite Ivonjika, toliko denarja!

Ona je zastokala in zmajala obužno z glavo. On je potisnil prste v lase.

— Ne govori mi ničesar, Marija, odvrne z zdavljenim, prosečim glasom. — Ako bi ti znala kako je meni na duši, potem bi mi niti ne govorila o tem! Jaz sam sprevidim da je to slabo! Slabo se je začelo in pri tem naj se tudi konča. Vsakdo hoče imeti svoj del. Nekje se je nekaj pogreznilo in požrlo moje krvavo delo, toda naj se vže na tem konča. Molči vže enkrat Marija! Mihajlo govori drugače: »Ne trpinčite se oče, pravi — povrnem se, zaslužim vam s svojimi rokami dvakrat toliko, samo ne trpinčite se!» A poleti, Marija — nadaljuje Ivonjika — ako nam Bog pomore, pojdemo k Sv. Ivanu v Sučavo in damo kolikor

zamoremo, da bi se nam deček vrnil zdrav domov. Dama patrom za maše, da bodo za nas molili, da bi nas Bog ne pozabil, a otrokom našim, da bi dal sreče in zdravja! Ne žaluj, Marija!

Ona je sedela molče na klopi pod pečjo in kimala na njegove besede z glavo, a njena usta so trepetala od boli. Ko je Ivonjika nehal govoriti, je vstala in postavila na mizo večerjo. Od časa do časa je otrla z dlanjo solze, ki so se ji po sili tesnile iz oči. Mihajla še ni bilo v hiši, toda imela ga je tudi brez tega pred očmi. Ostriženega, preoblečenega, z otožnimi očmi in prepadenim obličjem. . . .

Druzega dne, še do svita, komaj ko je solnce vzšlo, in se razprostiralo v svojem bakrenem sijaju, šel je Ivonjika z Mihajlom orat na polje Daleč, široko se je razlegla tišina. Zemlja se je razprostirala kakor da bi koga pričakovala in se oddihavala z zemeljsko — vlažnim dihom. Lahka siva megla se je dvigala tu in tam po njenih vlažnih mestih in ona je izgledala temno iz svoje sive odeje, med tem so se pa drugi njeni deli obdajali v nežno jasno zelenje ozimine. Nebo je bilo čisto in modro in v njegovih vrtoglavi višini so ščebetali nevidni škrjančki, njihovi glasovi so zveneli kakor od vzduha pridavljeni trilerji. Oče in sin sta spešila s pristave v polje. Mihajlo je zapregel prekrasne vole tirolske pasme v plug in jih poganjal a Ivonjika je stal pri drevesu.

Boj vragu pijanstva! Možje vkup!

Pijanstvo je najdražja strast.

Stane denarja: Na milijone kron se izmeče za opojne pijače na Kranjskem.

Stane življenje: Nebrojno ljudem vzame zdravje; mnogim ubije zdrav um, polni bolnišnice in norišnice. Od 20.—40. leta umrje vsled opojnih pijač vsak 9. mož; od 40.—60. leta umrje vsled opojnih pijač vsak 6. mož.

Ropa mir rodbinam: Potoke solzá potočijo nesrečne žene; vzdihni na duši in telesu oškodovanih otrok vpijejo proti nebu. Rodovi preklinjajo pijanstvo svojih brezvestnih roditeljev.

Polni ječe: Velik del zločinov rodi pijani vrag.
Zato s sekiro nad korenino pijanstva!

V ABSTINENCO!

Abstinenca more edina ozdraviti pijači udanega človeka.

Abstinenca edina more prepričati svet, da alkohol ni pijača, da ni potreben!

Abstinenca edina more vzgojiti brezozirnih vojakov v boju proti pijanstvu.

Abstinenca je lahka, samo nekaj krepke volje je treba.

Abstinenca je prijetna, oblaži in razvedri življenje.

Nobenega izobraževalnega društva ne bodi brez abstinentnega krožka! Naročajte, berite Piščalko! Prirejajte predavanja o abstinentci! Živela abstinenca! Smrt pijanstvu!

Društvo «Abstinent» v Ljubljani.

Pabrki na polju staroruskega slovstva in zgodovine.

1. Kako je nastala ruska država.

(Dalje.)

Iz Konstantina Bogorodnega zopet ne moremo več sklepati, kakor iz vseh ostalih zgodovinskih in jezikoslovnih dokazov: Normanski vpliv je bil v staroruski državi brez dvoma velik. Varjagi so imeli na dvoru in v vojaščini najvišje službe in tujim narodom nasproti takorekoč predstavljali Rusijo. Toda nikakor se v tem ne da dokazati, da bi oni ustanovili rusko državo in da bi bil narod «ruski» v svojem začetku narod «varjarski.»

Tretjo vrsto jezikoslovnih dokazov zajemajo zgodovinarji iz živih govoric, zlasti iz maloruske in velikoruske. V časih so jezikoslovci našli na stotine besed v ruskem jeziku, o katerih so trdili, da so vzete iz varjaščine, med njimi celo take, ko *дояринъ, рядъ, госта, моди* itd. Ščasom se jih je pa vedno več razjasnilo iz slovanske korenine. Profesor Tomsen, najnovejši zagovornik varjaške teorije in učen jezikoslovec pozna v ruščini samo še 17 «varjaških» besed in te so: *яшникъ, грьдъ, кераъ, кнутъ, лава, ларъ, луда, рюша, скида, скогъ, стуль, стгль, Судъ, тивунъ, тнека, ядетникъ, якоръ*. Treba je pa še pomisliti, da je mnogo teh besed, ako so res vse «varjaške, lahko prišle pozneje čez severne province na rusko, to so zlasti vse besede, ki se rabijo izključno na severnem Ruskem kakor *рюша = «Tischreuse», шнека = čoln* itd. Mnogo med njimi jih je najbrže tudi slovanskega rodu, kakor *скомъ = živina, скида = gruda, лава = lava*, ali pa vzeti od Nemcev, Ostane jih toraj jako malo, o katerih se lahko z vso gotovostjo trdi, da so «varjaške», kakor *Сугъ = Bospor*, — skandinavsko *сунд = zaliv; грьдъ = telesna straža*, — skandinavsko *грьд = gospoda; тивунъ (тиунъ) = sodnik*, skandinavsko *тжун = sluga, suženj*. Toda ako pomislimo, da je v staroruski državi živelo jako mnogo varjaških vojakov in kupcev, se ne bomo čudili, da je v ruski jezik prišlo nekaj varjaških besed. Ravno tako se ničesar ne da sklepati iz imen kakor *Ruotsi*, kakor imenujejo Finci Švede ali *Roslagen*, kakor se imenuje švedska dežela, pobrežje Uplanda. Ne glede na to, da se to ime jezikoslovno ne da lahko razložiti, je tudi zgodovinsko dognano, da je ime «Ruš» bilo celo Arabcem znano vže davno popred, kot je baje Rjurik s svojimi Varjagi prišel na Rusko.

Poleg zgodovinskih in jezikoslovnih, se navaja še tretja vrsta dokazov katere bi imenovali filozofične, ki so pa v resnici samo predsodki in nedokazane podmene normanistov. Na primer: Slovani so narod, ki se boji morja in ljubi zemljo, toraj starodavni Rusi niso bili Slovani ampak Germani = Varjagi. Slovani niso imeli smisla za državno organizacijo, niso ljubili vojne itd. živeli so tiho in mirno in vladali so jim starišine družin. Toraj niso mogli ustanoviti velikanske ruske države in delati

groznilj vojnih pohodov. Tako so našli celo vrsto varjaških potez v staroruskem življenju, navadah, postavah itd. Nek zgodovinar je celo iz tega da so Rusi imeli smisel za žensko krasoto, sklepal, da ti Rusi niso mogli biti Slovani, ampak Nemci. S takimi dokazi se ni vredno pečati.

Vsi dokazi toraj, katere navajajo Normanisti, da so stari Rusi bili Varjagi in stara ruska država ustanovljena od Varjagov, ne dokažejo te trditve. Radi pripoznamo da so imeli Varjagi velik vpliv na razvoj države, slednjič bi tudi ne bilo filozofično nemogoče, da so res normanski prihajali dali temelj ruski državi. Toda dokazov za to nimamo, ali so preslabi.

Zgodovinar ki preiskuje začetek ruske države mora toraj v tem vprašanju pustiti Nestorja in njegove zagovornike na strani in mora skušati brez ozira na njega rešiti to vprašanje.

